

A SZABADSÁGHARC KITÖRÉSE

1. 1848 szeptember: a szeptemberi fordulat

Kettős fordulat:

- ⇒ külön-külön leverik az európai forradalmakat
- ⇒ a magyar forradalom átfordul szabadságharcba

2. Az udvar első támadása

a) A kezdet:

Jellasics horvát bán csapatai 1848. szeptember 11-én átlépik a Drávát.

- ⇒ V. Ferdinánd aláírta az áprilisi törvényeket ⇒ **jog szerint ő nem támadhat**
- ⇒ a horvátok a nyelvhasználat korlátozása miatt Magyarország ellen vannak
- ⇒ a harc kitörésekor **lemond a Batthyány-kormány**
- ⇒ megalakul az **Országos Honvédelmi Bizottmány**, elnöke: **Kossuth Lajos**

V. Ferdinánd

Jellasics horvát bán

b) A pákozdi csata (1848. szeptember 29.)

Jellasics 2 hétig **akadálytalanul nyomult Pest** felé, a magyar seregek először Pákozdt mellett próbálták megállítani:

Hadvezérek: Móga János ⇔ ⇐ **Jellasics**

Eredmény: „Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva...”

- ⇒ magyar győzelem, **Jellasics kimenekül** az országból
- ⇒ a bán tartalékcsapatát az **ozorai csatában** szétveri a honvédsereg (október 6.)

A pákozdi győzelem

c) A schwechati csata (1848. október 30.)

Móga a pákozdi győzelem után üldözni kezdi Jellasics csapatát.

Kedvező előjelek:

⇒ egy menekülő, már legyőzött sereget kellene megverni

⇒ a magyar sereg közeledésének hírére Bécsben 1848. október 6-án **kitört a második bécsi forradalom** ⇒ **lekötődik a császári hadsereg**, Jellasics nem kapna tőlük segítséget

Ennek ellenére: **az eredmény vereség**

Oka: **Móga János tehetetlensége**: a honvédsereg 3 héten át várakozik az osztrák-magyar határnál ⇒ ezalatt **az ellenség időt nyert** és rendezte sorait.

Hadvezérek: Móga János ⇔ Windisch-Grätz

Eredmény:

⇒ vereség a schwechati csatában, majd **visszavonulás Magyarországra**

⇒ Windisch-Grätz ezután **leveri** a magára maradt **bécsi forradalmat is**

Gond: eldönthették volna a szabadságharcot!

Windisch-Grätz

AZ UDVAR 2. TÁMADÁSA (1848-1849 TÉL)

1. Előzmény:

1848. december 2-án az lemondatták V. Ferdinándot, utóda I. Ferenc József

- **ürügy:** Ferdinánd gyengeelméjű ⇒ nem képes a királyi teendőket ellátni
- **valódi ok:** Ferenc József nem írta alá az áprilisi törvényeket ⇒ ezért elrendelheti az újabb támadást
- ennek ellenére **törvénytelen uralkodó:** trónra lépését a magyarok nem szavazták meg

V. Ferdinánd (1835-1848)

I. Ferenc József (1848-1916)

2. Az udvar 2. támadása

a) Ferenc József első intézkedései:

- elrendeli **Magyarország megtámadását**, a forradalom leverését
- Jellasicsot leváltják, a csapatokat **Windisch-Grätz vezeti**

b) A magyar hadsereg visszavonulása:

- A visszavonulás **okai:**
  - ⇒ Windisch-Grätz **túlereje**
  - ⇒ a magyar hadsereg **tapasztalatlansága**
- **célunk: időt akarunk nyerni:**
  - ⇒ a **hadsereg feltöltése** (létszám, felszerelés, fegyver)
  - ⇒ az újoncok **kiképzése**
- a visszavonulás **eredménye:**
  - ⇒ Windisch-Grätz **elfoglalja a Dunántúlt**, majd **Pest-Budát** is
  - ⇒ az OHB **Debrecenbe** költözik (**átmeneti főváros**)

3. Nagyobb csaták

Az osztrákok a Dunántúl után megpróbálják az egész országot elfoglalni.
2 irányú támadás:

a) Erdély átmeneti megszállása:

- **Bem József kiűzi a császári csapatokat Erdélyből**
- legnagyobb győzelme: **piski csata** (1849. február 9.)

b) Felvidék: váltakozó eredményű harcok

- **Guyon Richárd: branyiszközi áttörés** (1849. február 5.)
⇒ győzelmével megakadályozza a serege bekerítését
- **Henrik Dembinsky: kápolnai vereség** (1839. február 26-27.)
⇒ visszavonul Windisch-Grätz túltereje miatt

Kossuth Lajos tábornokai között

(Klapka György, Perczel Mór, H. Dembinski, Kossuth, J. Bem és Aulich Lajos)

4. Az olmützi alkotmány

Windisch-Grätz **azt hitte, hogy Kápolnánál végleg legyőzte** a magyarokat. **Elbizakodott levelet** küldött a császárnak: „A lázadó csordákat szétvertem...”
A levél hatására **Ferenc József kiadta az olmützi alkotmányt**, a bécsi forradalom miatt ugyanis átmenetileg Olmützbe menekült az udvar.

Az olmützi alkotmány lényege:

- **eltörli az áprilisi törvényeket**
- Magyarországot a Habsburg Birodalom tartományának nyilvánítja, **önállóságunkat megszünteti**
- **ugyanazt kapják a nemzetiségek is** ⇒ kezdenek rájönni arra, hogy az udvar csak kihasználja őket

A DICSŐSÉGES TAVASZI HADJÁRAT

1. **Időszak:** 1849. március-május
2. **Haditerv:** az ellenséges csapatok bekerítése és teljes megsemmisítése

3. **Fővezérek:**
Görgei Artúr, Klapka György

A komáromi csata (Than Mór festménye)

4. **Fontosabb csaták:**
  - Szolnok
  - Hatvan
  - **Isaszeg: döntő győzelem**
  - Vác
  - Nagysalló
  - Komárom

5. **Eredmény: félsiker**
  - ⇒ a fővárost kivéve az **ország egész területe felszabadul**
  - ⇒ az ellenség **bekerítése és megsemmisítése nem sikerül**

6. **Görgei Artúr döntő hibája: sorrendet téveszt:**

2 lehetőség adódik:

az ellenség **további üldözése**
⇒ teljes megsemmisítés

Buda visszafoglalása
⇒ az egész ország felszabadítása

Görgei Budát ostromolja 3 hétig ⇒ az ellenséges hadsereg **kimenekül az országból** és időt nyer az **újjáalakulásra**.

1849. május 21. Buda elfoglalása, a tavaszi hadjárat tetőpontja: **az ország egész területe felszabadul.**

7. **A tavaszi hadjárat következménye:**

1849. április 14.: A Függetlenségi Nyilatkozat kikiáltása

Helyszín: a debreceni Nagytemplom

Cél: választ adni az olmützi alkotmányra

Tartalom:

- **A Habsburg-ház 2. trónfosztása** (az első: ónodi országgyűlés, 1707)
- **Magyarország függetlenségének kimondása**
- **Kossuth Lajos kormányzóvá választása**

A SZABADSÁGHARC VERESÉGE (1849 NYÁR)

1. A vereség okai:

a) Az ellenség túlereje

- a császári hadsereg újjászerveződik ⇒ 166 ezer fő
vezeti: **Haynau** tábornok
- Ferenc József segítséget kér az orosz cártól ⇒ 204 ezer fő
vezeti: **Paskievics** tábornok

Az ellenség állománya összesen: **370 ezer fő.**

Velük szemben a magyar honvédség ereje: **173 ezer fő.**

b) Nem kaptunk külső segítséget.

c) Az ország kimerül a háborúban:

- katonailag: a hadsereg elfárad a harcokban
- anyagilag: a Kossuth-bankó értéktelenné válik

d) Viták, széthúzás a magyar tábornokok között.

2. Eldől a háború:

A magyar erők 2 fő csapatból állnak:

a) Bem serege Erdélyben:

b) Görgei serege a Dunántúlon:

} ⇒ minél előbb **egyesülniük kell**
(a Szeged–Arad–Temesvár háromszögben)

Haditerv: a két magyar sereg **egyesüljön**, majd **külön-külön kell megverni** az ellenség csapatait.

Döntő hiba: Görgei csatákba keveredik a Dunántúlon ⇒ **elkésik** a találkozóról
⇒ **Haynau** megtámadja és **szétveri Bem seregét Temesvárnál** (1849. VIII. 9.)

A temesvári vereség következményei:

- Kossuth lemond a kormányzóságról, Görgei veszi át a hatalmat
- Görgei **1849. augusztus 13-án Világosnál az oroszok előtt leteszi a fegyvert**

Jelzi, hogy Magyarországot nem Ausztria, hanem **az orosz hadsereg győzte le.**

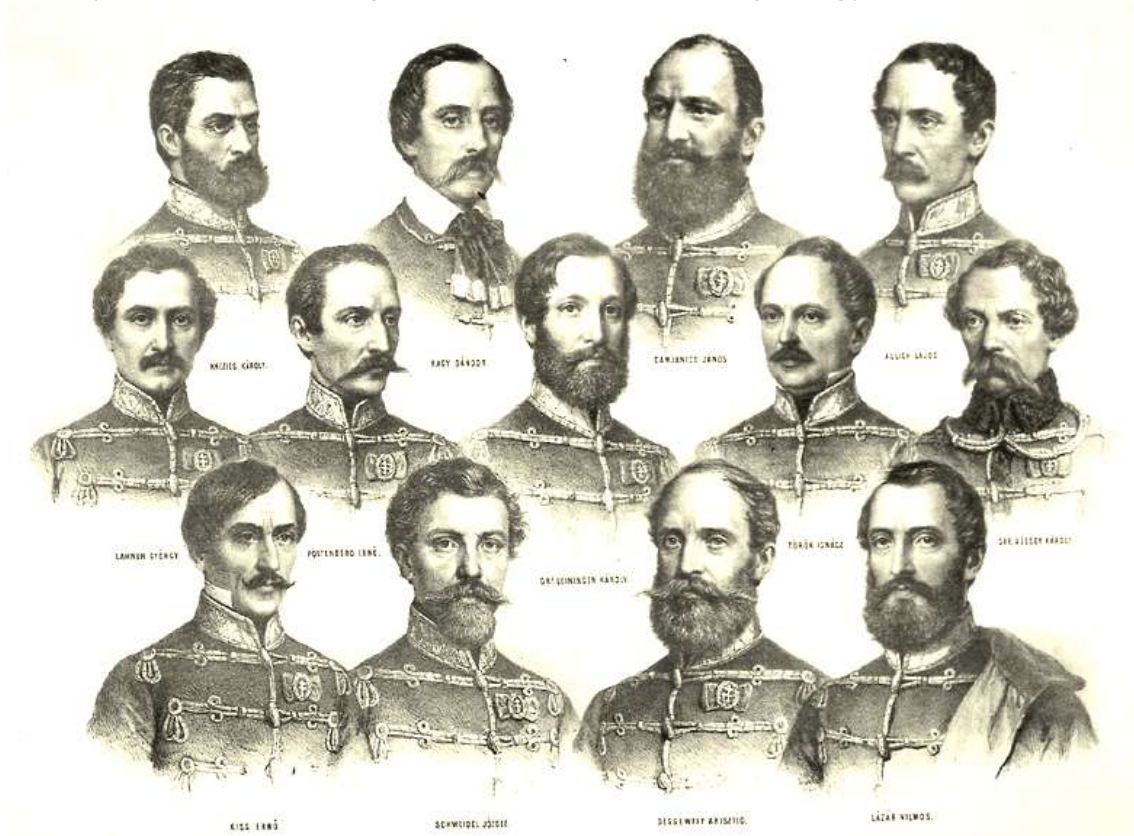

Megtorlás:

Haynau teljhatalmat kap ⇒ rémuralom:

- elbocsátások
- házkutatások
- bebörtönzések (várfogság)
- kivégzések:
  - ⇒ 1849. október 6.: Arad: a 13 aradi vértanú halála
  - Pest: Batthyány Lajos kivégzése

Aki teheti, emigrál (külföldre szökik), pl. Kossuth Lajos és Görgei Artúr is. Széchenyi fokozatosan megőrül, intézetbe vonul, majd öngyilkos lesz.

Az aradi tizenhármak:

Knéizich Károly, Nagysándor József, Damjanich János, Aulich Lajos, Lahner György, Pöltenberg Ernő, Leiningen-Westenburg Károly, Török Ignác, Vécsey Károly, Kiss Ernő, Schweidel József, Dessewffy Arisztid, Lázár Vilmos